

แนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน: กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
Guideline for Occupational Enhancement for the Elderly in Andaman Province; Case
Study in Phuket, Phang Nga and Krabi

ชลิดา แย้มศรีสุข, รัชนีวรรณ หมื่นพันธ์, วรัญญา ท่าห้อง และภัทรมน กาเหรัมย์

Chalida Yamsrisuk, Ratchaneewan Muenpun, Waranya Thahong and Pattaramon Kayem

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Phuket Rajabhat University, Thailand

E-mail: chalida.y@pkru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5317-6025>

E-mail: p_prajun@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7000-2110>

E-mail: waranya.t@pkru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-3761-9339>

E-mail: pattaramon.k@pkru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-7505-0175>

Received 23/04/2023

Revised 02/05/2023

Accepted 15/05/2023

บทคัดย่อ

การส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้ช่วยเหลือตัวเองได้ ขณะเดียวกันสามารถสร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับผู้สูงอายุ เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจในการดำรงชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและ ความต้องการด้านอาชีพของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน และเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุ ในกลุ่มจังหวัดอันดามัน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน จากผลการศึกษาพบว่า (1) อาชีพที่เสริมรายได้ที่ผู้สูงอายุต้องการ เป็นเรื่องผลิตภัณฑ์ เกี่ยวกับการดูแล สุขภาพร้อยละ 27.78 และหัตถกรรม ร้อยละ 27.78 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับ อาหาร/เครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 22.22 และน้อยที่สุด คือ งานอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.56 (2) ข้อมูลศักยภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในอันดามันมีปัญหาท้องถิ่น และต้องการถ่ายทอด ภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้ เรื่องการทำอาหาร ร้อยละ 25.56 รองลงมา เรื่องการทำเกษตร ร้อยละ 23.33 ความรู้เกี่ยวกับงานสาน หัตถกรรม ทอผ้า และการเย็บปักถักร้อย พันธุ์ผ้าปาเต๊ะ การประดิษฐ์ดอกไม้ (ดอกไม้จันทน์) การทำพวงหรีด เหยี่ยวไปรยทาน ร้อยละ 12.22 นอกจากนี้มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรค สมุนไพร การกีฬา การทำประมง งานปั้น งานหล่อ งานก่อสร้าง และการทำกระดาษจากวัสดุที่เหลือใช้ที่ได้จาก ธรรมชาติ (3) แนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับ ศักยภาพและความต้องการทางด้านอาชีพของผู้สูงอายุ คือ 1) การนำประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาถ่ายทอด

[47]

Citation:

ชลิดา แย้มศรีสุข, รัชนีวรรณ หมื่นพันธ์, วรัญญา ท่าห้อง และ ภัทรมน กาเหรัมย์. (2566). แนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน: กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (4), 47-66

Yamsrisuk, C., Muenpun, R., Thahong, W., & Kayem, P., (2023). Guideline for Occupational Enhancement for the Elderly in Andaman Province; Case Study in Phuket, Phang Nga and Krabi. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (4), 47-66; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.176>

ความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง 2) การฟื้นฟูภูมิปัญญา ในด้านการทำ อาหารและขนมพื้นเมือง การแปรรูปอาหาร การเกษตรปลอดสารพิษ งานหัตถกรรม การทำเครื่องจักรสาน 3) การเพิ่มช่องทาง การจำหน่ายสินค้า โดยให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยเหลือ เช่น การทำการตลาดออนไลน์ การจัดส่งแบบเดลิเวอรี่ และการส่งสินค้าไปยังจุดจำหน่ายสินค้าประจำจังหวัด เป็นต้น (4) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ให้มีการส่งเสริม ให้คนทุกช่วงวัย ในชุมชนมีส่วนร่วม ในการดูแล ผู้สูงอายุร่วมกัน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองท้องถิ่นควรส่งเสริมงานด้านผู้สูงอายุอย่างจริงจัง การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน เพื่อให้เกิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ เปิดมุมมองใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; อันดามัน; แนวทางเสริมสร้างอาชีพ

Abstract

Facilitating career advancement opportunities that align with the capabilities of older individuals is crucial in enabling them to generate income and achieve self-sufficiency. Simultaneously, it has the potential to generate cognitive benefits for the elderly population. Experiencing a sense of self-esteem and contentment with one's existence. This intervention has the potential to enhance the quality of life for older adults. Hence, this study aims to examine the potential and occupational requirements of the elderly population residing in Andaman Province, as well as to investigate the guidelines for enhancing their career prospects in the region. A sample of 90 persons participated in this mixed-method study that included questionnaires, in-depth interviews, and focus groups as research instruments. (1) The study's findings indicate that certain occupations serve as a means of supplementing the income required by the elderly. The subject matter pertains to the product. The study found that the highest proportion of occupations in the sample were related to health care (27.78%) and handicrafts (27.78%). Occupations related to food and drink represented 22.22% of the sample, while other work had the lowest representation at 5.56%. (2) Research on the elderly population in Andaman has revealed that they possess valuable local knowledge and are eager to share it. The categorization of wisdom across different domains can be delineated as follows. The primary areas of focus among the surveyed population were cooking, accounting for 25.56 percent of responses, followed by agriculture at 23.33 percent. Additionally, respondents expressed interest in developing their knowledge of weaving,

handicrafts, weaving, and embroidery. The creation of Batik painted Sandalwood flowers, wreath-making, and confetti production resulted in a 12.22 percent output. Furthermore, there exists knowledge about the treatment of illnesses, the use of medicinal plants, physical activities, angling, sculpting, metalworking, building, and the production of paper utilizing natural waste materials. (3) The guidelines aimed at improving the career prospects of the elderly should be aligned with their potential and career requirements. 1) Facilitating intergenerational knowledge transfer by leveraging the experiential wisdom of the elderly. 2) Revitalizing traditional culinary practices, non-toxic agricultural techniques, handicrafts, and weaving machinery to promote the preservation of local desserts and food processing methods. 3) Enabling the younger cohort to engage in the process through the utilization of technology, specifically online marketing. The transportation and distribution of goods to regional hubs and other designated locations. And (4) Recommendations for implementing the study findings to advance individuals' well-being across the lifespan. Collaboratively engage in elderly care within the community. The utilization of technology to expand the distribution channels for products manufactured by the elderly is a noteworthy consideration. Additionally, local government organizations must prioritize efforts aimed at supporting the elderly workforce. Establishing a network of social connections among the elderly population residing in Andaman Province to foster a platform for knowledge exchange. Facilitate novel viewpoints that can foster the ongoing enhancement of the elderly's potential.

Keywords: Elderly; Andaman; Guidelines for Career Enhancement

บทนำ

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันได้กำหนดแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน พ.ศ. 2562-2565 มีวิสัยทัศน์ คือ "การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก บนฐานความเข้มแข็งของภาคเกษตรและชุมชนอย่างยั่งยืน" โดยกรอบแนวคิดการพัฒนาภาคใต้ฝั่งอันดามันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดความสมดุล มีการสร้างรายได้ และการกระจายรายได้ที่ทั่วถึงและเป็นธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ควบคู่กับแนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง และสอดคล้องกับหลักภูมิสังคมที่มีวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และคุณค่าที่หลากหลายทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางธรรมชาติแวดล้อมของแต่ละจังหวัดและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและชุมชน (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. 2563)

จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ เป็นกลุ่มจังหวัดในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ซึ่งมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว การเกษตร และการบริการที่โดดเด่น ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีแรงงานจำนวนมากเข้ามาทำงานในพื้นที่ โดยเฉพาะในภาคบริการ การท่องเที่ยว โดยมีการปรับตัวจากการเกษตรสู่ภาคบริการมากยิ่งขึ้น กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีกำลังแรงงานโดยรวม 1,342,558 คน คิดเป็นร้อยละ 58.56 ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยมีอัตราการว่างงานที่ค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตาม พบว่า สถานการณ์ผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2559 ประชากรสูงวัย (60 ปีขึ้นไป) ในกลุ่มจังหวัดอันดามัน มีจำนวนทั้งสิ้น 275,682 คน คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของประชากรทั้งหมดในกลุ่มจังหวัดอันดามัน และในปี พ.ศ.2563 เพิ่มขึ้นเป็น 330,670 คิดเป็นร้อยละ 14.26 ของประชากรทั้งหมดในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ซึ่งจะส่งผลต่อการแบกรับภาระของประชากรวัยแรงงานในอนาคต (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

การส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมิรายได้ ขณะเดียวกันสามารถสร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับผู้สูงอายุ เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจและพึงพอใจในการดำรงชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยงานวิจัยของ ธีระวัฒน์ จันทิก (2559) เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของประชากรผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับรายได้ของผู้สูงอายุที่ได้มีการเก็บออมจากการทำงานก่อนเกษียณ และเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องทำงานหารายได้ โดยในด้านแนวทางการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุมีความสุขกับงานที่ทำอยู่แล้ว จึงต้องการทำงานต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์ และ อาชวีภริชญ์ น้อมเนียน (2560) เรื่อง “ELDERFARE Model”: รูปแบบและกลไกการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สำหรับกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ซึ่งได้เสนอว่า ระบบสวัสดิการสังคมต้องสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจให้แก่แรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ทั้งการสร้างอาชีพ และการออมที่เหมาะสม ดังนั้นรัฐบาลควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพแข็งแรง รวมตัวกันเพื่อประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้ผู้สูงอายุมิรายได้เพิ่มขึ้น และไม่ขึ้นกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างเดียว สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุของชัยวัฒน์ พุดซ้อนและกันตพัฒน์ พรศิริวรสิน (2561) ซึ่งเสนอให้มีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับทักษะและภูมิปัญญาเฉพาะทางอันเป็นการสร้างอาชีพแก่ผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมรายได้หรือการให้ผู้สูงอายุได้รับโอกาสในการทำงานจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ

ดังนั้นเพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรวัยพึ่งพิง และเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ การเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดภาระของประชากรวัยแรงงานเนื่องจากผู้สูงอายุ คือ กำลังคนที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอดีต โดยเป็นทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ ซึ่งช่วยให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งในภาคบริการและนอกภาคบริการ นอกจากนี้การส่งเสริมผู้สูงอายุให้คงอยู่ในระบบแรงงาน ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีอยู่เดิม นำมาถ่ายทอด สืบสานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดการอนุรักษ์ พัฒนา และต่อยอดเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดชีวิต และเมื่อความเจริญเติบโตของโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความพยายามในการรองรับความเติบโตของ

ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทย การศึกษาถึงแนวทางการเสริมสร้างอาชีพของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่จะรองรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ และการตระหนักในคุณค่าของตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุการทำงานได้ และจะส่งผลให้สังคมไทยสามารถก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการด้านอาชีพของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่

เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน

การทบทวนวรรณกรรม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ โดยได้มีการกำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต ซึ่งพัฒนาโดยองค์การความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) นั้นคือเครื่องชี้วัด “ความเป็นอยู่ที่ดี” โดยมีประเด็นด้านประชากร การศึกษาการจ้างงาน รายได้ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยทางด้านสาธารณะ กิจกรรมนันทนาการ ประเด็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเลือกตั้ง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา, 2559: 4)

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1981 อ้างถึงใน ดวงกมล คนโทเงิน, 2556: 69) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ สามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดเครื่องมือชี้วัดความจำเป็นขั้นพื้นฐานเป็น 5 หมวด ได้แก่ สุขภาพ สภาพแวดล้อม การศึกษา การมีงานทำและรายได้ และค่านิยมรวม 31 ตัวชี้วัด (กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2560 – 2564, 2559)

การศึกษาวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ของเจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์ (2560) ยังพบว่าการที่ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านจิตใจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดเลยอย่างยั่งยืนของพรกมล ระหาญนอก และสมยงค์ สีขาว (2559) ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 6 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านมาตรฐานที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang, R., Ghose, B., & Tang, S. (2020) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความเครียดทางด้านการเงิน

ของผู้สูงอายุที่มีต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต โดยพบว่าปัจจัยความตึงเครียดทางด้านการเงินเป็นตัวแปรผกผันกับการมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงความรู้สึกรังเกียจในชีวิตของผู้สูงอายุ

สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 และเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ.2565 โดยจากการวิจัยการจัดการทรัพยากรสังคมทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุไทย ภายใต้แผนงานวิจัยการศึกษาการจัดการทรัพยากรสังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย (สันติ ธิรพัฒน์และคณะ, 2563) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยร้อยละ 54.35 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท นอกจากนี้ผู้สูงอายุอีกร้อยละ 52.88 มีภาระต้องจ่ายค่าน้ำประปา และมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 51.37 มีรายจ่ายเพื่อดูแลบุตรหลานหรือญาติด้วย

ดังนั้นความต้องการของผู้สูงอายุสามารถจำแนกได้เป็น 1) ความต้องการทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ 2) ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ และ 3) ความต้องการทางด้านสังคม - เศรษฐกิจของผู้สูงอายุ

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของผู้สูงอายุ

เป้าหมายการพัฒนาผู้สูงอายุเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่เกิดขึ้นจากการประชุมสมัชชาาระดับโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2545 โดยถูกระบุไว้ในแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing) ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ ผู้สูงอายุกับการพัฒนา สุขวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยจะต้องดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) การสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ (2) การส่งเสริมและขยายโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ (3) การสร้างและพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (4) การจัดทำมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ และ (5) การเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

ประเด็นผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ โดยได้กำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สนับสนุนให้มีการสร้างหลักประกันทางด้านรายได้ การขยายโอกาสในการทำงาน การสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ รวมถึงการออกแบบนวัตกรรมที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและนวัตกรรมทางสังคมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

การส่งเสริมอาชีพ และการทำงานของผู้สูงอายุ รวมทั้งการขยายโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ จึงมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2558) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำในผู้สูงอายุนั้น หากพิจารณาแล้วทุกแนวทางจะต้องผ่านการส่งเสริมอาชีพใน 2 รูปแบบหลัก คือ การเข้าสู่อาชีพใหม่ โดยประกอบอาชีพที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ตรงในอาชีพนั้นมาก่อน และ การเริ่มต้นอาชีพใหม่โดยต่อยอดประสบการณ์จากประสบการณ์ตรงที่เคยมีจากการทำงานในอดีต

นอกจากนี้ การมีงานทำและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ จะทำให้เกิดคุณค่าใน 2 ลักษณะ คือ คุณค่าทางเศรษฐกิจ (economic value) และ คุณค่าทางสังคม (Social value) โดยมีรายละเอียดคือ (1) คุณค่าทางเศรษฐกิจ หมายถึง สิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น โดยทำให้ผู้สูงอายุมีเงินเก็บไว้

สำหรับการใช้จ่าย มีเงินเหลือเก็บออม และใช้สำหรับการลงทุนในอนาคต ซึ่งเป็นผลดีในทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสามารถลดภาระให้กับประชากรวัยแรงงานได้อีกทางหนึ่ง และ (2) คุณค่าทางสังคม หมายถึง สิ่งที่จะสนับสนุนการยกระดับคุณภาพชีวิต ในมิติการมีฐานะทางสังคมให้ดีขึ้น ทำให้เกิดภาพลักษณ์และทัศนคติในเชิงบวกต่อการทำงานของผู้สูงอายุ เกิดการยอมรับจากสังคม ลดการกีดกันการจ้างงานของผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นการลดปัญหาการขาดแรงงานบางสาขาวิชาชีพ ซึ่งมีความจำเป็นในสังคม

นอกจากนี้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้สั่งสมความรู้ที่ผ่านการบูรณาการกับทักษะการดำเนินชีวิตมาอย่างยาวนาน จึงทำให้มีภูมิปัญญาที่หากมีการถ่ายทอดก็จะกลายเป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สังคม ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ กล่าวโดยสรุปว่า การมีงานทำและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ

ลักษณะงานที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ

พัชรวงศ์ ชวนชม และคณะ (2018) กล่าวถึงลักษณะงานที่มีความเหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องทฤษฎีความต้องการจำเป็นของมาสโลว์กับความสัมพันธ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนี้

1. ด้านสภาพร่างกาย (Physical) ลักษณะงานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุจะต้องไม่ใช่งานที่ใช้กำลังแรงงานสูง หรือควรมีเครื่องทุ่นแรง และควรหลีกเลี่ยงการทำงานที่เป็นภาระของประสาทหูและตา

2. ด้านสภาพจิตใจ (Psychological) งานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุต้องเป็นงานที่เสริมสร้างการยอมรับ ให้เกียรติผู้สูงอายุ เช่น การให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดแบ่งปันความรู้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมที่ผู้สูงอายุมีความเชี่ยวชาญ หรือเคยทำมาก่อน และจะต้องเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อประสานงานมากกว่างานที่ต้องใช้ความสามารถในทางคำนวณ หรืองานซับซ้อนที่ต้องใช้สมาธิและความจำ นอกจากนี้ลักษณะงานจะต้องมีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาในการเรียนรู้

3. ด้านสังคม (Social) ลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จึงต้องเป็นงานที่ไม่ทำให้เกิดความเครียดมากเกินไป เป็นงานสร้างคุณค่า นำมาซึ่งความรู้สึกประสบความสำเร็จและความภาคภูมิใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์ และ อาชวีภุริชญ์ น้อมเนียน (2560) ได้ศึกษาหลักการจัดสวัสดิการสังคมของรูปแบบ “ELDRRFARE Model” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัด สระแก้ว รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สำหรับกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุในระบบในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ประกอบไปด้วยกลไกการขับเคลื่อน ในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ (1) E: Elderly Centered มีเครือข่ายแรงงานนอกระบบ ผู้สูงอายุ / ชมรมผู้สูงอายุ และพัฒนาสังคมจังหวัด (2) L: Local Government Organizations มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (3) D: Doctors and Public Health Care System มีหน่วยงานด้านสาธารณสุขระดับ จังหวัด และอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำ ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกองทุน ประกันสังคม (4) E: Enterprise and Investors Responsibility มีผู้ประกอบการและนักลงทุน และ นโยบายประชารัฐ (5) R: Rights of Community มีมาตรา 44 กองทุนที่ดินหรือธนาคารที่ดิน และนโยบายประชารัฐ (6) F: Family Link

มีนโยบายรัฐบาล และครอบครัว (7) A: Agricultural Contribution มีกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ มาตรา 44 (8) R: Rural Community Exploitation มีกลุ่มเกษตรกร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มสวัสดิการชุมชน และ (9) E: Economic Concerned มี เครือข่ายแรงงานนอกระบบผู้สูงอายุ และกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ พัฒนาสังคมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รพีพร เทียมจันทร์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบอาชีพที่เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุด้านเกษตรปลอดภัยและการผลิตที่นอนควรผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้านในพื้นที่ร่วมกับความต้องการ การการมีสภาวะสุขภาพที่ดีสู่กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีการบูรณาการแนวคิดอาชีพพื้นบ้านไปสู่กลยุทธ์การมีส่วนร่วมภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรในพื้นที่

สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนนวัตกรรมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ ที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการศึกษา พบว่า ช่องว่าง (Gap) ระหว่างการเข้าถึงและความต้องการสวัสดิการสังคม ทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรม “สภากาแฟตำบลป่าไร่” พบว่า ช่องว่างที่สะท้อนความเหลื่อมล้ำมากที่สุดคือ ช่องว่างในมิติเศรษฐกิจ และการออมเป็นความเหลื่อมล้ำมากที่สุด ในมิติเศรษฐกิจ จะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา ทั้งด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านการถูกเลือกปฏิบัติและการกีดกัน ที่ผลการศึกษาเชิงคุณภาพได้สะท้อนข้อมูลมาในลักษณะเดียวกัน การขับเคลื่อนรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม ELDERFARE Model ผ่านนวัตกรรม “สภากาแฟตำบลป่าไร่” มีกิจกรรมและหน่วยงานที่หลากหลาย และทิศทางการพัฒนา “สภากาแฟตำบลป่าไร่” เพื่อความยั่งยืนต้องมีการพัฒนาศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้หรือโรงเรียนผู้สูงอายุและมีการพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมหลักภายใต้การอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และสามารถขยายผลในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นได้ต่อไป

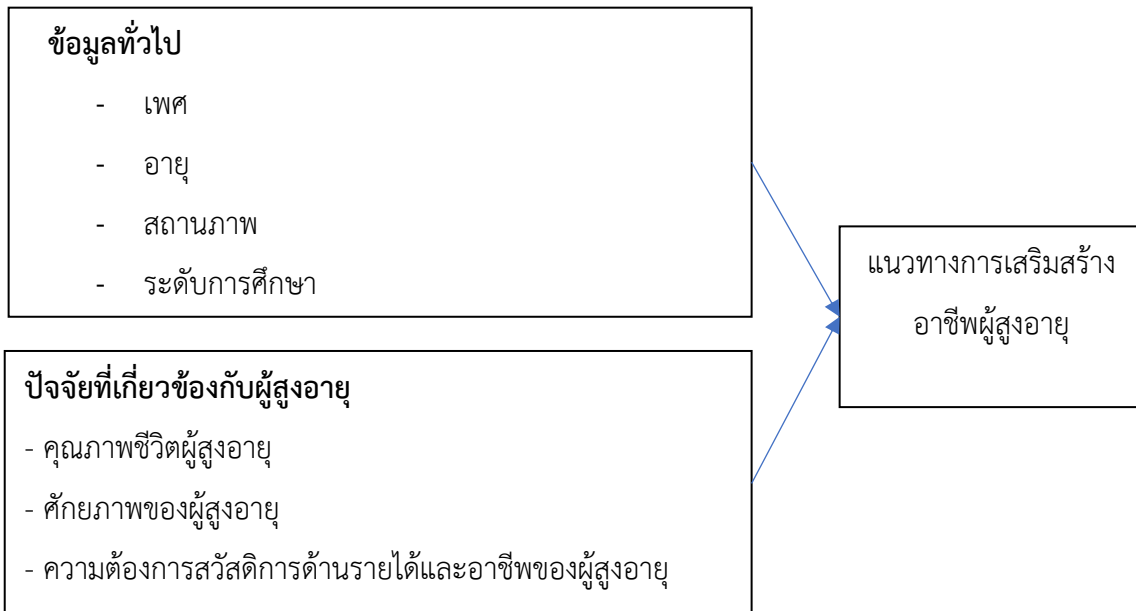
อรรถพล อุษายพันธ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการมีงานทำเพื่อมีรายได้ของผู้สูงอายุในอำเภอยะนิง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 63.42 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดชั้น ป. 4 มีบ้านเป็นของตนเอง อยู่กับคู่สมรสและอยู่กับลูกหลาน ได้รายได้หลักจากลูกส่งมาให้ใช้ และทำงานเล็กๆ น้อย ๆ มีรายได้ของตัวเอง กลุ่มตัวอย่างต้องการมีงานทำเพื่อมีรายได้ ลักษณะงานรับไปทำที่บ้าน งานที่ต้องการคือ ทำขนมขายมากที่สุด รองลงมา งานรับจ้างทำการเกษตร และงานทำเครื่องจักสาน ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ความคิดใหญ่หน่วยงานที่ส่งเสริมการมีงานทำ คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาล กลุ่มหรือองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการมีงานทำให้รายได้ของผู้สูงอายุ มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพฝึกอบรมเสริมทักษะเปิดตลาดให้นำสินค้ามาขาย และจัดให้มีการรวมกลุ่มผลิตรวมกัน และหาตลาดจัดจำหน่ายให้

พิมพ์งา เฟ็งนาเรนทร์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ โดยรูปแบบการจัดอบรมทำกระเป่าจากวัสดุเหลือใช้ ด้านการมีส่วนร่วม ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการใช้บริการจากโครงการ และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ชวลิต สวัสดิ์ผล และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุโดยชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษา พบว่า การดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุในชุมชนยังคงเป็นบทบาทของครอบครัว ซึ่งผู้ดูแลหลัก คือ บุตร ส่วนการดูแลนอกครอบครัวและเครือข่ายเป็นสวัสดิการของรัฐ ได้แก่ การสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพและบัตรทอง ส่วนที่เป็นของชุมชนนวัตกรรมสำคัญ คือ กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ การบริการสุขภาพและบริการสังคมเป็นครั้งคราวจากกลไกที่อยู่ในพื้นที่ เกี่ยวกับความต้องการผู้สูงอายุจากชุมชน คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลทางด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับความมั่นคงของชีวิตด้านรายได้ และสวัสดิการต่าง ๆ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนา การทำบุญและประเพณีของชุมชน กิจกรรมเกี่ยวกับเสริมรายได้ การตรวจสุขภาพและมีอาสาสมัครดูแลช่วยเหลือ สำหรับแนวทางที่เหมาะสมของชุมชนท้องถิ่น กลไกขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุของชุมชนควรทำงานในรูปแบบคณะกรรมการจากภาคีเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญควรมีแผนงานด้านผู้สูงอายุโดยเฉพาะและมีส่วนร่วมจากชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดนี้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกและการศึกษาของ Markley, O.W., & Bagley, D.M.(1975: 31) การศึกษาศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุจากการศึกษาของ ณัฏฐจิตตา เทวาลีศสกุล และคณะ (2559) โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การสำรวจความพร้อมและความต้องการในการเข้าร่วมวิจัย จากผู้สูงอายุ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มจังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) จำนวน 400 ชุด เพื่อหาพื้นที่สำหรับการวิจัยและเป็นตัวแทนของจังหวัดการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา จังหวัดละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยอธิบายได้ดังนี้

1 แบบสอบถาม ใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน พื้นที่ตำบลราไวย์ จังหวัดภูเก็ต พื้นที่ชุมชนบ้านบางนุ จังหวัดพังงา และพื้นที่ตำบลอ่าวลึกใต้ จังหวัดกระบี่ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานฝีมือแรงงานผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิต ความต้องการสวัสดิการอาชีพ รายได้ บริการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อผู้สูงอายุ

2 แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิด ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน เป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพและทุนทางสังคมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์นี้ ในกิจกรรมการสนทนากลุ่ม กับผู้สูงอายุ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ

3.วัสดุอุปกรณ์สำหรับการเก็บข้อมูลอื่น ๆ เช่น สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เป็นต้น

ขั้นตอนการวิจัย: วิธีดำเนินการวิจัยของการศึกษานี้จะแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน โดยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน เพื่อกำหนดพื้นที่วิจัย เมื่อได้ชุมชนกลุ่มผู้สูงอายุและผู้นำในชุมชนที่สนใจร่วมวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าไปทำความรู้จัก และสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำในชุมชนที่เข้าร่วม พร้อมกับทำศึกษาคุณภาพชีวิต และศักยภาพ ของผู้สูงอายุ รวมถึงการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหา และความต้องการสวัสดิการด้านรายได้ และอาชีพของผู้สูงอายุ ในชุมชน

ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้มีกิจกรรมหลักที่สำคัญได้แก่การศึกษาวិเคราะห์ปัญหาพร้อมกับผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปออกแบบการวิจัยและเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เรียบร้อยแล้ว จึงคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อนำข้อค้นพบมาวิเคราะห์ถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ และสรุปแนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุในพื้นที่จากการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 4 ขั้นถอดบทเรียน ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนและถอดบทเรียน แนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุจากบทสรุปของจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา และจังหวัดกระบี่ ว่าสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างคุณค่า และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้หรือไม่ เมื่อได้บทเรียนแล้ว จึงคืนข้อมูลให้กับชุมชนและสร้างข้อเสนอต่อการพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุให้กับชุมชน กลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิจัยนี้จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ลักษณะทั่วไป คุณภาพชีวิต และศักยภาพของผู้สูงอายุ สวัสดิการ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุ ด้วยสถิติพรรณนา เช่น ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ด้วยการสร้างรูปแบบจัดประเด็นในการวิเคราะห์เพื่อให้นำไปสู่การนำเสนอข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย จำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 25.00 และ เพศหญิง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 โดยมีอายุต่ำกว่า 60 ปี ซึ่งเป็นผู้เตรียมตัวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุระหว่าง 60-64 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 34.44 มีอายุระหว่าง 65-69 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 มีอายุระหว่าง 70-74 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.78 มีอายุระหว่าง 75-79 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และมีอายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ไม่ได้เรียน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 12.22 มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 และจบการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11

อาชีพหลักของผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ คือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 35.56 รองลงมา ทำเกษตรกรรม จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และทำการค้าขายน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ข้อ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.94	0.53	มาก

ข้อ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
		\bar{X}	S.D.	
2	ด้านสิ่งแวดล้อม	3.89	0.50	มาก
3	ด้านสุขภาพกาย	3.69	0.52	มาก
4	ด้านจิตใจ	3.60	0.67	มาก
5	ด้านเศรษฐกิจ	3.20	0.94	ปานกลาง
	รวม	3.66	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสุขภาพกาย ในภาพรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D.=0.63) โดยระดับความคิดเห็นด้านสัมพันธภาพทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.53) รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.50) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.20$, S.D.=0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่า

ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.65) รองลงมา คือ ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.59) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.69)

ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.= 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความพึงพอใจต่อสภาพบ้านเรือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.61) รองลงมา คือ ผู้สูงอายุมีความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.59) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนจัดให้มีอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการฝึกฝนทักษะ ต่าง ๆ การทำกิจกรรมสันทนาการ และพื้นที่สำหรับการผ่อนคลาย ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.81)

ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้เป็นปกติ โดยไม่ต้องพึ่งพายาหรือการรักษาทางการแพทย์ผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.76$, S.D.= 0.72) รองลงมาสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.= 0.70) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน ($\bar{X}=3.62$, S.D.= 0.59)

ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้สึกมั่นใจในตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.62) รองลงมามีความสุข ความสงบ และมีความหวังในชีวิต มีค่าเฉลี่ยระดับ

มากที่สุด ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.62) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความรู้สึกไม่ดี มีความรู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล ($\bar{X}=2.53$, S.D.= 0.92)

ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.20$, S.D.=0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีรายได้ด้วยตนเองเพียงพอต่อการดำรงชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.88) รองลงมา คือ ผู้สูงอายุมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.76) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีภาระหนี้สิน ที่ต้องจ่ายประจำ เท่ากัน ($\bar{X}=2.26$, S.D.=0.91)

2. ผลการศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจ ความต้องการ และศักยภาพของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และความต้องการของผู้สูงอายุ มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

รายการ	จำนวน (N=90)	ร้อยละ
แหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิต		
เงินสวัสดิการจากรัฐ	33	36.67
การทำงาน	22	24.44
เงินบำเหน็จ/บำนาญ	13	14.44
ดอกเบี้ยเงินออม/ทรัพย์สิน	5	5.56
คู่สมรส/ลูก	14	15.56
ญาติพี่น้อง	3	3.33
ความช่วยเหลือที่ต้องการจากหมู่บ้าน		
เงิน	13	14.44
คนดูแล	5	5.56
การรวมกลุ่ม	15	16.67
งานอาชีพ	52	57.78
อื่นๆ	5	5.56
งาน/อาชีพเสริมรายได้ที่ต้องการ		
ทำหัตถกรรม	25	27.78
เกษตรกรรม	15	16.67
อาหาร/เครื่องดื่ม	20	22.22

รายการ	จำนวน (N=90)	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ	25	27.78
อื่นๆ	5	5.56

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ดังนี้

แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่มาจาก เงินสวัสดิการจากรัฐ คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมา คือ มาจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 24.44 และน้อยที่สุด คือ จากญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 3.33

ความต้องการที่ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือ พบว่า ผู้สูงอายุ ต้องการความช่วยเหลือในเรื่อง อาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.78 โดยต้องการ เรียนรู้งาน/อาชีพเสริมที่ เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและหัตถกรรม รวมถึงการทำอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมา คือ การรวมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.67 และน้อยที่สุด คือ ความต้องการการช่วยเหลือด้านคนดูแล และด้านอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.56 และยังพบว่าผู้สูงอายุยังมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

งาน/อาชีพเสริมรายได้ที่ผู้สูงอายุต้องการ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการงาน/อาชีพเสริมที่เกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและหัตถกรรมมากที่สุด ในระดับที่เท่ากันที่ร้อยละ 27.78 รองลงมาคือ งาน/อาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร/เครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 22.22 และน้อยที่สุด คือ งานอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.56

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของผู้สูงอายุ

ศักยภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการถ่ายทอดความรู้		
ไม่มีความรู้จะถ่ายทอด	20	22.22
การรักษาโรค สมุนไพร	9	10.00
การทำอาหาร	23	25.56
งานสาน หัตถกรรม ทอผ้า	11	12.22
การเกษตร	21	23.33
การประมง	2	2.22
อื่น ๆ	4	4.44

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในอันดามันมีภูมิ ปัญญา ท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้ มีความรู้เรื่องการทำอาหาร และต้องการถ่ายทอดความรู้ด้านการ

ทำอาหาร คิดเป็นร้อยละ 25.56 รองลงมา คือมีความรู้เรื่องการทำการเกษตร และต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 23.33 ความรู้เกี่ยวกับงานสาน หัตถกรรม ทอผ้า และการเย็บปักถักร้อย พันธุ์ผ้าปาเต๊ะ การประดิษฐ์ดอกไม้ (ดอกไม้จันทน์) การทำพวงหรีด เหยี่ยวโปรยทาน คิดเป็นร้อยละ 12.22 นอกจากนี้ มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรค สมุนไพร การกีฬา การทำประมง งานปั้น งานหล่อ งานก่อสร้าง และการทำกระดาษจากวัสดุที่เหลือใช้ที่ได้จากธรรมชาติ

3. ผลการศึกษาแนวทางเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุ

แนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการทางด้านอาชีพของผู้สูงอายุ สามารถจำแนกได้ดังนี้

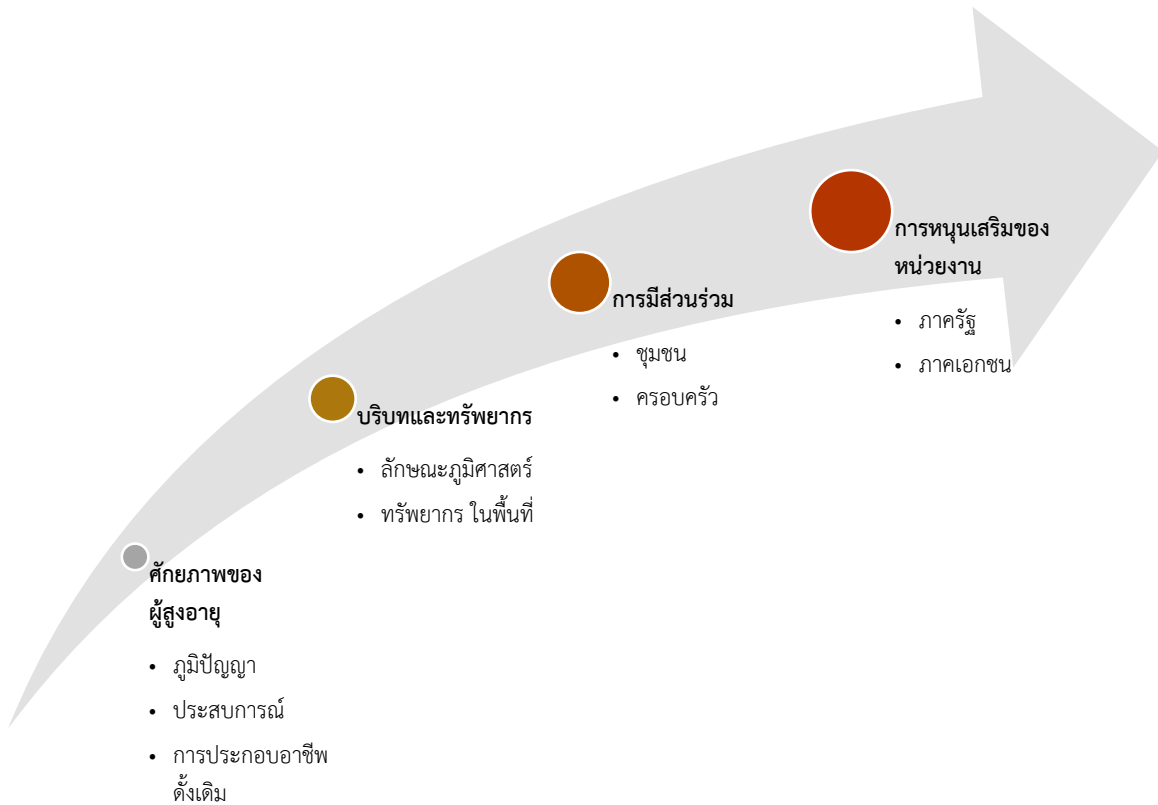
3.1 งานหรืออาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีความเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ โดยไม่ใช่งานที่หนักเกินไปหรือยากเกินไป ควรเป็นงานเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ เช่น งานประดิษฐ์ เย็บปักถักร้อย งานจักรสาน การทำผ้ามัดย้อมและผ้าบาติก การค้าขาย การทำอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้งานดังกล่าวควรเป็นงานที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปทำที่บ้านได้ เนื่องจากผู้สูงอายุบางส่วนไม่สะดวกที่จะทำงานนอกบ้าน และสำหรับผู้สูงอายุที่สามารถเดินทางและชอบเข้าสังคม งานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุนั้นจะต้องสร้างความเพลิดเพลิน และทำให้ได้พบปะพูดคุยกัน

3.2 การนำประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง เช่น อาหาร การถนอมอาหาร การทำการเกษตร หัตถกรรม เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนวัยเดียวกัน และต่างวัย ในชุมชน อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นได้ โดยทางโดยทางชุมชนให้การสนับสนุนในการจัดพื้นที่ในการ ทำกิจกรรมเหล่านี้

3.3 การฟื้นฟูภูมิปัญญาในด้านการทำอาหารและขนมพื้นเมือง การแปรรูปอาหาร การเกษตรปลอดสารพิษ งานหัตถกรรม การทำเครื่องจักรสาน มาเป็นสินค้าและออกจำหน่ายในตลาดของชุมชน เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตร สินค้าแปรรูป อาหาร/ขนม เครื่องจักรสาน และสินค้าอื่นๆ เพื่อให้เกิดการกระจายสินค้าไปยังแหล่งอื่นๆ นอกจากชุมชน เนื่องจากผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในเรื่องการเดินทาง โดยให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยเหลือ เช่น การทำการตลาดออนไลน์ การจัดส่งแบบเดลิเวอรี่ และการส่งสินค้าไปยังจุดจำหน่ายสินค้าประจำจังหวัด เป็นต้น เพื่อสร้างโอกาสให้กับสินค้าของผู้สูงอายุที่จะขายได้มากขึ้น และให้เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

ดังนั้นแนวทางการเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุ จำเป็นจะต้องเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นประกอบอาชีพดั้งเดิม เช่น การค้าขาย การบริการ เกษตรกรรม และข้าราชการ เป็นต้น รวมถึงภูมิหลังและประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ บริบทด้านภูมิศาสตร์ และทรัพยากรในพื้นที่ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัว ชุมชน และการสนับสนุนจาก

หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แนวทางเสริมสร้างอาชีพผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อมูลความต้องการด้านอาชีพ ศักยภาพของผู้สูงอายุ และแนวทางเสริมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กรณีศึกษา จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. ศักยภาพของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กรณีศึกษา จังหวัดภูเก็ต พังงา โดยภาพรวมผู้สูงอายุสามารถถ่ายทอดความรู้ในด้านการทำอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.56 รองลงมา คือ สามารถถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรได้ คิดเป็นร้อยละ 23.33 และความรู้เกี่ยวกับงานสาน หัตถกรรม ทอผ้า และการเย็บ ปักถักร้อย พันท์ผ้าปาเต๊ะ การประดิษฐ์ดอกไม้ (ดอกไม้จันทน์) การทำพวงหรีด เหยี่ยวโปรยทาน คิดเป็นร้อยละ 12.22 โดยศักยภาพของผู้สูงอายุมาจากภูมิปัญญาและประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ และมี

ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญขวัญ รัชชุตานติ (2559) เรื่อง ศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาในสาขาที่ตนเองถนัด โดยภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากการศึกษา และความสนใจอยากรู้ด้วยตนเอง ทั้งยังได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัวและครูอาจารย์ในสมัยก่อน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวดี ทะไกรราชและคณะ (2558) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษมีองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสภาพสังคมของผู้สูงอายุ และเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ ผสมผสานกับความรู้ใหม่ ๆ ที่มีการสืบทอดกันมาภายในสังคม และสามารถนำมาใช้ประโยชน์สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพสังคม วัฒนธรรม

2. ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กรณีศึกษา จังหวัดภูเก็ต พังงา พบว่า ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาแหล่งรายได้จากเงินสวัสดิการของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 36.67 และ ต้องการความช่วยเหลือด้านการมีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 57.78 สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการได้รับความช่วยเหลือทางด้านอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถพล อุสายพันธ์ (2561) เรื่อง การส่งเสริมการมีงานทำเพื่อมีรายได้ของผู้สูงอายุในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 82.75 ต้องการมีงานทำเพื่อให้มีรายได้ และยังสอดคล้องกับ วิจิต จรุงสุจริตกุล (2559) เรื่อง การศึกษาลักษณะงาน ผลตอบแทน สวัสดิการและการส่งเสริมการมีงานทำที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 ต้องการทำงาน โดยต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ต้องการเพิ่มรายได้หรือมีรายได้เสริม

3. แนวทางการเสริมสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กรณีศึกษา จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ พบว่า งานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ไม่ควรเป็นงานที่หนักเกินไปหรือยากเกินไป ควรเป็นงานที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ โดยใช้ภูมิปัญญา ทักษะ และประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ วิจิต จรุงสุจริตกุล (2559) เรื่อง การศึกษาลักษณะงาน ผลตอบแทน สวัสดิการ และการส่งเสริมการมีงานทำที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ประเภทงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้แก่ งานที่มีคุณค่า งานที่ใช้ภูมิปัญญา คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาได้แก่ งานที่เน้นทักษะ ฝีมือ ประสบการณ์ความสามารถเฉพาะด้าน คิดเป็นร้อยละ 30 ดังนั้น แนวทางการเสริมสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน กรณีศึกษา จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ คือ การนำเอาภูมิปัญญา ทักษะ และประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ พัฒนาต่อยอดผลิตเป็นสินค้าและบริการบนฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุ และการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน สอดคล้องกับ วิไลลักษณ์ พรหมเสนและอัจฉริยา ครุฑาโรจน์ (2560) เรื่อง บทบาท

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางต่อการส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุต้องการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องการทำงานร่วมกันในลักษณะของกลุ่มอาชีพ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในองค์กร (1) ผู้นำ บุคลากร งบประมาณ และการใช้ฐานข้อมูลศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน (2) ภาครัฐเครือข่ายความร่วมมือ (3) ความร่วมมือจากกลุ่มผู้สูงอายุ และ (4) การเผยแพร่ผลงานของผู้สูงอายุให้สังคมรับรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ

1.2 การสนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างจริงจัง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ทั้งงบประมาณ สถานที่ องค์ความรู้ และวิทยากรเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างอาชีพให้ผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดอันดามัน เพื่อให้เกิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ เปิดมุมมองใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

1.3 การส่งเสริมให้มีพื้นที่สำหรับการจัดแสดงสินค้าของผู้สูงอายุในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). คู่มือการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2560 – 2564. กรุงเทพฯ:

กรมการพัฒนาชุมชน.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด. Retrieved from:

<https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/335>

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2563). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

พ.ศ.2562-2565 ฉบับทบทวน พ.ศ.2563. <http://www.osmsouth-w.moi.go.th/main/page/28>

เจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. วารสาร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 9(3), 94-105

เจิมขวัญ รัชชานติ. (2559). ศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดเชียงใหม่.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 11(2), 68-84

ชวลิต สวัสดิ์ผล. (2559). การดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุโดยชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต:

ชัยพัฒน์ พุ่มซ้อนและคณะ. (2561). แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. *วารสาร*

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(1), 25-35

ณัฐฐิตา เทวเลิศสกุลและคณะ. (2559). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลัง กรณีศึกษา

เทศบาลนครรังสิต. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์*

สังคมศาสตร์และศิลปะ), 9(1), 529-545.

ดวงกมล คนโฑเงิน และเกื้อ วงศ์บุญสิน. (2556). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

มาบตาพุด จังหวัดระยอง. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 9(2), 65-88.

ธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การศึกษาการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของประชากรผู้สูงอายุที่มีผลต่อการ

เสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารเศรษฐศาสตร์และ*

บริหารธุรกิจปริทัศน์, 12(2), 11-38

พรกมล ระหาญนอก และสมยงค์ สีขาว. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดเลยอย่าง

ยั่งยืน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 11(37), 111-121

พัชรวงศ์ ขวนชม และคณะ. (2561). ลักษณะงานที่เหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไล*

ยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(1), 114-115

พิมพ์งา เพ็งนาเรนทร์. (2559). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ภาวดี ทะไกรราชและคณะ. (2558). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่าง

ยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 7(1), 39-60.

รพีพร เทียมจันทร์. (2559). การเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาล

เมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วิจิต จรุงสุจริตกุล. (2559). การศึกษาลักษณะงาน ผลตอบแทน สวัสดิการและการส่งเสริมการมีงานทำที่

เหมาะสมกับผู้สูงอายุในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(2),

115-123

วิไลลักษณ์ พรหมเสนและอัจฉริยา ครุฑาโรจน์ (2560). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

ต่อการส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(2), 70-91

- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2558). *พัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์ และ อาชวัญริชัญ น้อมเนียน. (2560). ELDERFARE Model: รูปแบบและกลไกการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สำหรับกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุในระบบในเขตเศรษฐกิจ พิเศษจังหวัดสระแก้ว. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 5(2), 29-40.
- สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์. (2562). การขับเคลื่อนนวัตกรรมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเศรษฐกิจพิเศษ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 12(4), 451-475
- สันติ ถิรพัฒน์และคณะ. (2563). *แผนงานวิจัยการศึกษาการจัดการทรัพยากรสำหรับผู้สูงอายุ: โครงการวิจัยย่อยที่ 1 การจัดการทรัพยากรทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา. (2559). *รายงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จังหวัดสงขลา ปี 2559*. Retrieved from: <https://songkhla.cdd.go.th>
- อรุณพล อุตสาพันธ์. (2561). *การส่งเสริมการมีงานทำเพื่อมีรายได้ของผู้สูงอายุในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี*. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- Huang, R., Ghose, B., & Tang, S. (2020). Effect of financial stress on self-reported health and quality of life among older adults in five developing countries: a cross-sectional analysis of WHO-SAGE survey. *BMC geriatrics*, 20(1), 288. <https://doi.org/10.1186/s12877-020-01687-5>
- Markley, O.W., & Bagley, D.M. (1975). *Minimum Standards for Quality of Life*. Office of Research and Development, U.S. Environmental Protection Agency,
- UNESCO. (1981). *Quality of life: An Orientation to Population Education*. Bangkok: UNESCO.